

‘Raadpleging over de toekomstige “EU 2020”-strategie’

De EU 2020-strategie poogt een opvolger te zijn van de Lissabonstrategie en bouwt voort op haar successen als partnerschap voor groei en werkgelegenheid, met de nodige aanpassingen om nieuwe problemen aan te pakken. De Commissie streeft naar een toonaangevend, concurrerend en welvarend Europa, dat met een groenere netwerk- en kenniseconomie die minder mensen uitsluit, snel en duurzaam groeit en veel werkgelegenheid en sociale vooruitgang oplevert.

De Europese Commissie legt in haar prioriteiten een grote verantwoordelijkheid bij het (hoger) onderwijs: onderwijs is bij uitstek het doorgeefluik van kennis, fungeert als hefboom voor de bestrijding van ongelijkheid en armoede en kan via onderzoek en dienstverlening een belangrijke bijdrage leveren aan de creatie van een competitieve en groenere netwerkeconomie. Deze prioriteiten liggen geheel in lijn met de visie van de Vlaamse hogescholenraad op de rol van de Vlaamse hogescholen in de Europese hoger onderwijsruimte en de maatschappij.

Als eerste doelstelling brengt de Commissie *‘de meerwaarde van kennis als basis van groei’* aan. De Vlaamse Hogescholenraad is niet geheel overtuigd van de strategie achter deze prioriteit. Het (hoger) onderwijs heeft nood aan een vernieuwd en vernieuwend perspectief op kennisbenadering. Een recent advies van de Nederlandse Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) spreekt in dit kader van een onderscheid tussen twee soorten kennis: ‘kennis als product’ en ‘kennis als vermogen’. Deze visie kan doorgetrokken worden naar de visie op ‘onderwijs en onderzoek’ in zijn geheel binnen het hoger onderwijs. Kennisaccumulatie of –overdracht is geen doel op zich, maar moet als motor worden aanzien voor het aanleren of stimuleren van competenties als zelfredzaamheid, kritische houding en zin voor initiatief. De Vlaamse Hogescholenraad wil kennis herdefiniëren naar *‘leren omgaan met kennis’* of *‘creatief denken’*. Hierbij moet de nu vaak te beperkte tijdsduur van een leerproces dan ook vertaald worden naar echt levenslang leren en de uitdaging om te blijven leren. De nieuwe definitie impliceert ook een verschuiving naar ‘investeren in mensen’ en samenwerking i.p.v. concurrentie (met ‘kennis als product’ als inzet).

Als tweede doelstelling brengt de Commissie *‘kansen bieden in een samenleving die niemand uitsluit’* aan. De Vlaamse Hogescholenraad is ervan overtuigd dat kansenonderwijs niet enkel mag bestaan uit het geven van kansen aan specifieke (atypische) groepen. Binnen de lidstaten bestaat de mogelijkheid om een flexibel kader te creëren waarbij kan worden gefocust op de instroom, doorstroom en uitstroom van specifieke groepen. Hierbij als voorbeeld in Vlaanderen het flexibiliseringsverhaal (het zogenaamde Flexibiliseringsdecreet). In de EU 2020-strategie zelf moet er aandacht zijn voor alle lerenden vanuit een perspectief van kansenonderwijs als *‘leren kansen zien en grijpen’*. Studerenden moeten een bepaalde mate van verantwoordelijkheid zien op te nemen waarbij een attitude ontstaat om kansen te grijpen wanneer deze zich voordoen. Hierbij ligt een belangrijke taak weggelegd voor de lerarenopleidingen die mensen opleiden om later kinderen, jongeren en (jong)volwassenen te vormen. Bij uitbreiding dient dit attitudeleeren doorheen alle opleidingen aanwezig zijn. In dit kader kan eveneens verwezen worden naar de rol van internationalisering: deze is geen doel op zich of mag niet herleid worden tot

'mobiliteit', maar moet beschouwd worden als dé manier bij uitstek om op een interactieve manier kansen te leren zien en grijpen. Dit plaatst overigens ook het 'levenslang leren' in een nieuw daglicht: kansen leren grijpen (evenals creatief denken) is nooit een verworven kwalificatie, maar een permanent proces. De Vlaamse hogescholenraad wil dan ook kansen bieden herdefiniëren naar *kansen leren grijpen*.

Als derde doelstelling wil de Commissie '*een competitieve en groenere netwerkeconomie creëren*', d.w.z. duurzame groei creëren. Rekening houdende met bovenstaande opmerkingen moet de nadruk op groei verschuiven naar duurzaamheid. Duurzaamheid moet het uiteindelijk doel zijn wil automatisch noodzakelijke groei worden gecreëerd. Bij het plaatsen van de focus op groei ontstaat een strategie waaraan slechts een korte termijnvisie vooraf gaat.

In het raadplegingsdocument van de Commissie wordt niet expliciet erkend dat lokale en regionale overheden overal in Europa een belangrijke rol spelen bij de praktische tenuitvoerlegging van de opvolger van de Lissabonstrategie. De Vlaamse Hogescholenraad pleit voor het betrekken van lokale en regionale overheden bij de uitstippeling, toepassing en evaluatie van de nieuwe strategie met betere samenwerking en coördinatie van de maatregelen tussen de diverse bestuurslagen in Europa. Een duidelijke *bottom-up approach* vanuit de regio's is noodzakelijk wil men deze strategie met grote slaagkans invoeren.

De Vlaamse Hogescholenraad is van mening dat het consultatiedocument te weinig wervende kracht heeft en al te zeer van 'economische groei' uit gaat. In de gegeven omstandigheden vindt ze dat de Europese Commissie moet durven haar doelstellingen anders te formuleren, met een sterkere nadruk op het 'investeren in mensen' (leren omgaan met kennis), kansen grijpen/creëren en duurzaamheid.

"I want to see education that empowers young people to question, to develop their minds and skill sets, to make choices, to find meaningful employment and to play constructive roles in their families, their communities and their nations. I want to see education that enables young people to value other human beings, encourages them to understand the importance of equality and equity and helps them to recognize the importance of collective responsibility and action."

Graça Machel, keynote speaker at the UN worldconference on ES